

SZIGETVÁRI Oszkár*

A Magyar Királyi Csendőrség nyomozó munkája szervezeti keretének kiépülése

(Organizational framework's evolution
of the Hungarian Royal Gendarmerie's investigating)

Absztrakt

A testület eredetileg nem rendelkezett a nyomozásokra specializálódott szakszolgálati ággal. A testületen belüli specializáció részeként azonban a nyomozásra szakosodott szakmai struktúra mégis létrejött, bár sajátos formában. A csendőrségi nyomozó szervezet két lépcsőben alakult ki. Először a XX. század elején a járásőrmesterségek létrehozásával keletkeztek csendőrségi nyomozó beosztások. Ekkor azonban a nyomozó munka — mint ahogyan később sem — nem vált markánsan szét a közrendvédelmi tevékenységtől. A járásőrmesterségeket az I. világháború után megszüntették. A húszas években azonban fokozatosan új nyomozó struktúrát építettek ki. Ennek az volt a lényege, hogy a Központi Nyomozó Parancsnokság és alárendelt szerveinek nem alkotta feladatát az őrsök helyett megvalósítandó nyomozó munka, hanem az őrsökön folyó nyomozások elősegítése.

Kulcsszavak:

Magyar Királyi Csendőrség ; járásőrmester ; Központi Nyomozó Parancsnokság ; helyszínelő gépkocsi ; nyomozati utasítás

Abstract

The corp did not have primarily a specialized branch of investigation. As part of the specialization within the board, the professional structure specializing in pressure has developed, albeit in its own form. The gendarmerie investigative organization was formed in two stages. First, in the beginnings of the 19th century with the establishment of district guard crafts owing to gendarmerie detective positions. At that time, however, the investigative work, as it did not later, was not markedly separated from law enforcement. District sergeants were abolished after World War I. Since the 1920s, a new investigative structure has been gradually built. The essence of this was that the servers of the Central Investigation Command and the subordinate order did not have the task of investigating the guards, but of facilitating the investigations on the guards.

Keywords:

Hungarian Royal Gendmerie ; district sergeants ; Central Investigation Command ; crime scene investigation car ; investigative direction

* - *Open Researcher and Contributor ID* = Nyílt Kutató és Közreműködő Azonosító (ORCID)
<https://orcid.org/0000-0003-4166-1625>

Institutional attachements = Szerző intézményi kötődései :

- *Bertalan Szemere Scientific Society*

of History of Hungarian Law Enforcement = Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság

@: paradi.jozsef@gmail.com

DOI : [10.31626/HU-EISSN2530094X.VIIITOM.179-218.p](https://doi.org/10.31626/HU-EISSN2530094X.VIIITOM.179-218.p)

A polgári magyar állam nyomozó szolgálatainak szakmai alapjait a fővárosi detektívtestület rakta le, hiszen az általuk kidolgozott metodikákat, belső szabályozókat, taktikai elemeket vették át, formálták saját szakterületük igényei szerint a társ rendvédelmi testületek nyomozó szervezetei. Ez a kontinuitás nyomon követhető, a korabeli elemek ma is fellelhetőek, legyen szó akár a tanúkihallgatás, házkutatás, forrónyomos felderítés taktikájáról. A csendőrségi nyomozó munka — annak időbeli határait tekintettel — két részre osztható. Az első időszak 1903-tól 1918-ig terjed, melyet a nagy háború szakított meg. Ezt követően a második nagy korszak 1928-tól a Magyar Királyi Csendőrség Nyomozó Parancsnokságának felállításával kezdődött és a testület felszámolásával ért véget.

Első lépcső

Az 1885-ben¹ életre hívott fővárosi detektívtestület sikerei példaként szolgáltak a társ rendvédelmi testületeknek hasonló szolgálataik megszervezéséhez. Az ezzel a folyamattal elkezdődött kontinuitás első lépcsőjét a Magyar Királyi Csendőrség jelentette, ezt követték a társ rendvédelmi testületek, így a Magyar Királyi Határrendőrség, majd a Magyar Királyi Vámőrség, továbbá a Magyar Királyi Pénzügyőrség. A Magyar Királyi Csendőrség felállításakor² nem rendelkezett nyomozó egységekkel. A bűnözés eltérő sajátosságai ellenére, melyek a város és vidék vonatkozásában mutatkoztak szükségessé vált a bűnügyi szolgálat megszervezése. A bűncselekmények és elkövetési módszerek változása, fejlődése a csendőrség esetében is szükségessé tette a nyomozói tevékenység kimunkálását.

A csendőrség elsősorban a vidéki területeken diszlokált, ahol a büntetendő cselekmények tekintetében erős eltérés mutatkozott a városi viszonyokhoz képest. A terület és a bűnesetek sajátosságai, az emberek közti szoros viszonyok, amik a falusi életre jellemzőek voltak, indokoltá tették, hogy az esetek nyomozását a csendőrség végezze. Ezen igényekre reagálva a dualizmus időszakában a fővárosi rendőrség mintájára, a detektívszolgálat meghatározó elemeit, gyakorlatban is működő fortélyait adaptálva, kerültek megszervezésre a járásoként

felállított járásőrmesterségek. A szó klasszikus értelmében nem nevezhetjük őket detektívnek, hiszen szolgálatukat általában egyenruhában látták el, a fontosabb bűnesetek nyomozásához pedig a fővárosi detektívek segítségét vették igénybe, azonban a működésükről szóló szolgálati szabályzat már új, nem pusztán karhatalmi feladatokkal, hatáskörrel ruházta fel őket.

A járásőrmesterek esküvel kötelezett rangosztályba nem sorolt havidíjasok voltak. A csendőr törzsőrmester elé sorolták őket, velük egy állománycsoportot alkottak. Amennyiben külső szolgálatra kerültek vezénylésre, előljárói voltak a nekik alárendelt őrsöknek, melyekkel együtt csendőrijárást alkottak. A járásőrmesterek székhelyüket tekintve a szakasz-parancsnokságok és közigazgatási járások székhelyein állomásoztak, előljárói voltak a területükön lévő őrsöknek. Az állomáshelyeik meghatározásában a belügyminiszter foglalt állást a területileg illetékes csendőr kerület-parancsnok javaslatára. A személyi állomány létszámát a szükségesség függvényében a belügyi és honvédelmi miniszter közös beleegyezéssel határozta meg. Azok az őrmesterek voltak kinevezhetőek csendőr járásőrmesternek, akik csendőr járásőrmester jelöltként őrs-parancsnoki tevékenységet egy évig kiválóan láttak el.

A nyomozati munkát végző járásőrmesterek nem az őrsökhöz, hanem a szakasz-parancsnokok közvetlen irányítása alá tartoztak.³ Feladatukat kettősség jellemezte, egyrészt ellenőrző tevékenységet láttak el a csendőr őrsök felett, másrészt bűnügyi munkát végeztek.⁴ Magyarországon 1913-ban nyolc csendőr kerületben mintegy 428 csendőr járásőrmester és 83 járásőrmester jelölt szolgált.⁵ 1914-ben a járások száma 483 volt. **(I.sz. melléklet)** Tevékenységüket a csendőrijárási őrmesterek számára 1903-ban kiadott utasítás részletesen szabályozta. Az utasítás három fejezetből, valamint a mellékletben szereplő különböző iratmintákból állt.

Az első fejezetben a járásőrmesterek szolgálati elnevezése, állomáshelyeik, állományuk, kinevezésük került kifejtésre. A fejezetben továbbá kitértek a járásőrmester jelöltek nyilvántartásba vételére, és a járásőrmesterek áthelyezésének lehetőségére, melynek feltétele a kerület-parancsnokság javaslata, tovább-

bá végrehajtásához a belügyminiszter és a honvédelmi miniszter egyetértésére volt szükség. A 6.§ rendelkezett az illeték, öltözet, fegyverzet és felszerelés vonatkozásában. Illetményük a csendőrségi illeték szabályzat alapján került megállapításra, öltözőkük csupán a hajtókák és szegélyek világos buzér posztója tekintetében tért el a törzsőrmesterek egyenruhájától. Fegyverzet és felszerelés dolgában az eltérés a gyalogsági tisztí kard hüvelyén elhelyezett hordkamó volt. Gyalogos szolgálat ellátásakor a kardkötőszíj karikájába egy vékony acéllánc került egy hordkamóval, amibe menet közben a kardhüvelyt beleakasztották annak felső karikájánál fogva. Felszerelésükhöz tartozott egy forgópisztoly is. Azonban szolgálat ellátására a két rendszeresített lőfegyver a karabély és a forgópisztoly közül csak az egyiket vihették magukkal.

A járásőrmesterek anyakönyvi lapokat, minősítvényi táblázatokat vezettek, melyben a személyi állományra vonatkozó utasításokat is bejegyezték. A járásőrmesterek közvetlenül a tisztí előjárójuknak voltak alárendelve.⁶ Fenyítések tekintetében a szolgálati szabályzatban felsorolt fegyelmi fenyítések rájuk vonatkozóan némi eltéréssel voltak csak alkalmazhatóak. Ennek értelmében fenyítések csak táborban, vagy laktanyában való elhelyezés esetében voltak kiróhatóak. Fegyelmi eljárással a csendőr járásőrmesterek rendfokozatukból és a csendőrségből nem voltak elbocsájthatóak, illetve nem voltak lefokozhatóak. Amennyiben fenyítésük nem járt eredménnyel, akkor további eljárás érdekében ügyük a honvédelmi miniszterhez kerülhetett felterjesztésre. Szobafogsággal fenyített csendőr esetén rang és zsoldosztályra vonatkozó egyéb büntetés nem volt alkalmazható. Amennyiben büntető bíróság büntett vagy vétség miatt olyan ítéletet hozott, amely az altiszt lefokozását eredményezte, az ítéletben nem lefokozásuk, hanem rendfokozatukból és a csendőrségből való elbocsájtásuk került kihirdetésre. Ezen ítéletbe belefoglalható volt a csendőrségbe való belépést megelőzően a közös hadseregben vagy a honvédségben viselt rendfokozatuktól való megfosztásuk is. Fegyelmi felelősségre vonásuk tekintetében tehát szigorúbb elvek voltak rájuk érvényesek.⁷

A járásőrmesterek nősülésére vonatkozóan nem alkottak új szabályokat, a nősülésük szabályai a testület személyi állomá-nyára vonatkozó nősülési szabályokkal voltak azonosak.⁸

Szabadságolás és a nyugellátás tekintetében a járásőrmes-terekre is Magyar Királyi Csendőrség tagjainak nyugdíjigé-nyéről szóló jogszabályok voltak irányadók.⁹

Öt év szolgálati kötelezettség letöltését követően, akár a csendőr altisztek esetében a járásőrmesterek is további egy-egy év tartamára állományban történő maradásukat évről-évre újra vállalhatták. A tovább szolgálni nem szándékozó és nem védköteles, szolgálati kötelezettségének eleget tett, de népfel-kelési kötelezettség alatt álló csendőr-járásőrmesterek a nép-felkelési kötelezettség fenntartása mellett, ha ennek eleget tettek, a nélkül elbocsátandóak voltak. Amennyiben a közös hadseregbeli kötelezettség alatt álltak, őrmesterekként csapat-testük tartalékába kerültek visszahelyezésre. Akik a véderőben teljesítendő szolgálati kötelezettségüknek nem tették eleget, de szintén őrmesterként kerültek visszahelyezésre csapattestük-höz. Ezen esetekben az érintett a csendőrségi ellátási igényét elvesztette. A testülettől való távozás formájától függően „*Kilépti bizonyítvány*”, „*katonai*” vagy „*honvéd*” ,illetve „*nép-felkelési igazolvány, könyv*” került kiadásra. Az állományvál-tozások tekintetében a honvédelmi miniszter rendelkezett. A saját kérelmükre kilépett járásőrmestereknek a csendőrségbe való újbóli felvétele szintén a honvédelmi miniszter hatáskörébe tartozott, amely kinevezési okirattal volt szentesíthető. A haditörvényszék által hozott ítélet, valamint fegyelmi eljárás során rendfokozatból és csendőrségből elbocsátott járásőrmes-terek számára „*Elbocsátási igazolvány*” állítottak ki.¹⁰

Az utasítás második fejezete a szolgálattal kapcsolatos kö-temeket, elvárásokat és a hatáskörre vonatkozó irányelveket tartalmazta. Kiemelésre került a csendőrségi szolgálat alapos ismerete, mint a járásőrmester felelősségteljes szolgálatellátá-sának az alapja. Hangsúlyozta a továbbképzés fontosságát és az egyéni példamutatást. Az ápolt megjelenésre, erkölcsös életmód folytatására különösen ügyelniük kellett.

Tilalmazott volt az ajándék elfogadása még a családtagok-nak adott, de a csendőri szolgálattal összefüggésben álló aján-

dékok esetében is. Az utasítás kiemelte az alárendeltekkel való bánásmód fontosságát, ennek alapjaként pedig az alárendeltek megismerése volt a legfontosabb mint a helyes bánásmód záloga. A járásörmesterek tekintélyének megőrzése érdekében szükséges volt naprakész tudással és információval rendelkezniük, hogy kellően tájékoztathassák alárendeltjeiket, számukra felvilágosítást, segítséget nyújthassanak. Elvárás volt a bajtársias, szigorú, de igazságos bánásmód az alárendeltek szemben. A csendőr járásörmester járásának közbiztonsági helyzetét, az alárendelt őrök tevékenységét, a közbiztonságra vonatkozó intézkedéseket, a fennálló utasításokat és rendeleteket ismerniük kellett.

A járásörmester a járási hatóság tisztviselőjénél időnként beszámolni volt köteles a közbiztonsági helyzetről. Az utasítás ebben a fejezetben külön kitért a nyomozó szolgálatra, az azt szabályozó előírások betartására és betartatására. Ez az alárendeltek részére történő folyamatos oktatást, ellenőrzést jelentett a nyomozó szolgálat eredményes működése érdekében. Az oktatás a korábban eredményesen felderített nyomozások ismertetését is jelentette, melyből gyakorlati tapasztalatokat szerezhettek a csendőrök.

Felelősségrevonás tekintetében ügyelni kellett az alárendeltek önértékre. A nem szándékosan elkövetett, nem súlyos mulasztásokért amennyiben lehetőség volt rá a fenyítést kerülni kellett. Ezekben az esetekben a figyelmeztetés, oktatás alkalmazását célravezetőbbnek tartották, azonban a tekintély megőrzése érdekében a helyreigazítást ilyen esetekben lehetőleg négy szemközt, a fiatalabb állomány jelenléte nélkül kellett megejteni.¹¹

A fegyelmi felelősségre vonás esetében olyan arányos és fokozatos rendszer figyelhető meg, amely megfelelő jóakartótól vezérelt pedagógiai elveket takart, annak érdekében, hogy a jövőben elkerülendők legyenek a hasonló hibák és tévedések.

A csendőr járásörmester rendelkezett az altiszt fenyítő jogával, amit azonban bölcsen az elérni kívánt céloknak megfelelően arányosan kellett alkalmaznia. Az általa kiszabott büntetések a szakasz-parancsnoknak bejelentendők voltak, azokat a havi büntetési jegyzőkönyvbe kellett foglalni. Alapelv-

ként a járásőrmesterekre is igaz volt, hogy előjárójukat, szakasz-parancsnokukat a lehető legnagyobb mértékben támogatniuk kellett. A szolgálati utasítás megfogalmazta továbbá, hogy a sok fenytetés sem az állománynak sem pedig a parancsnoknak nem előnyös. A megfelelő oktatással, példamutatással igyekeztek az előjárók kiküszöbölni a kihágásokat. A súlyosabb kihágások, fegyverhasználat helyszínén a járásőrmester köteles volt haladéktalanul megjelenni, helyszíni irányítást, intézkedéseket folytatni, továbbá szakasz-parancsnokát haladéktalanul értesíteni.¹²

A második fejezetben leírtak több esetben visszatükröződnek a mai rendőri szolgálatellátás etikai ajánlásaiban a szolgálatra vonatkozó törvényi szabályozókban. Gondoljunk például az ajándék elfogadásának tilalmazására, a személyes példamutatás, bajtársiasság, önképzés, erkölcsös életvitel folytatásának hangsúlyozására. Ezek az alapelvek tehát már jóval korábban kimunkálásra kerültek, mint ahogyan azt napjainkban a közhiedelem a mai magyar rendőrség létéhez köti.

Az utasítás harmadik fejezetében a csendőr járásőrmesterek szolgálati teendőivel kapcsolatos feladatok kerültek megfogalmazásra. Ennek értelmében szolgálatuk külső, nyomozó cselekmények ellátására, saját őrsének vezetésére, irodai tevékenységre, valamint őrszemlével kapcsolatos teendők végzésére oszlott. A külső szolgálat lefedte a saját őrsében szolgálatot ellátó járőrök ellenőrzését, valamint a járásőrmester szolgálati utazásai során más őrsök járőreit is ellenőrizte. Az ellenőrzés magában foglalta a járőrök tényleges szolgálat ellátásának figyelemmel kísérését is. A járásőrmesternek járása minden községében egy éven belül legalább egyszer meg kellett jelennie. Azokban a községekben, ahol a vállalatok jelenléte, illetve az infrastruktúrával járó munkások létszáma indokoltá tette ennél gyakrabban volt köteles megjelenni, ellenőrzést végrehajtani. Az állomáshelyén kívüli községek meglátogatása esetén fel kellett vennie a kapcsolatot a község előjárójával, illetve olyan személyekkel, akik érdemi információval rendelkeztek a közbiztonsági helyzettel kapcsolatban. Amennyiben járásában súlyosabb bűncselekmények, természeti csapások, balesetek következtek be, azok helyszínén a tudomására jutást

követően köteles volt haladéktalanul megjelenni, foganatosítani az elsődleges intézkedéseket, továbbá együttműködni a kirendelt hatósági közegekkel a rend helyreállítása érdekében. A megtett intézkedésekről, esetleges átcsoportosításról köteles volt szakasz-parancsnokának jelentést tenni.

Az erők összpontosítása esetén, amennyiben szakasz-parancsnok vagy csendőrtiszt nem jelent meg a helyszínen a járásörmester köteles volt a parancsnokságot átvenni, az intézkedéseket koordinálni. Intézkedését követően pedig a szakasz-parancsnokának köteles jelentést tenni. A nyomozások foganatosítása közben azok sikerének érdekében illetékességének vagy annak környezetében működő igazságügyi hatóságokkal, járási rendőrhatalommal együtt kellett működni, velük szoros kapcsolatot kellett fenntartania.

A bűncselekmények nyomozásakor a társ rendvédelmi szervezetektől információ szerzésére kellett törekednie, amit meg kellett osztania a nyomozó csendőrökkel, ezzel is biztosítva, hogy a késedelmes információáramlás ne akadályozza a nyomozást.

A járásörmester a nyomozás felügyeletén, ellenőrzésén kívül személyesen csak a bonyolultabb nyomozásokat vezette, irányította.

A járásörmester az állomásán lévő csendőr őrs parancsnoka volt, ebből fakadóan őrsparancsnoki hatáskör is megillette. Irodai tevékenysége egyrészt saját őrsirodájának vezetésére, másrészt a járás-parancsnokság irodájának vezetésére terjedt ki. Saját irodáját — amennyiben másodtiszt vagy helyettes állt rendelkezésére — a helyettese vezette. A járás-parancsnokság irodájának vezetésekor irányelvként a szóbeliség volt jellemző. Tehát csak azon intézkedéseket volt szükséges írásba foglalni, ami szóbeli közlésben nem volt elintézhető. Ezzel nagyban csökkentve a bürokrácia ügylassító mivoltát.

Szolgálati út tekintetében a járás-parancsnokság volt a lépcső legalsó foka. Ennek értelmében minden ügyirat, amely a szakasz-parancsnoksághoz vagy felsőbb parancsnoksághoz került címzésre az őrsök a járás-parancsnoksághoz küldték. Az őrsök részéről a szakasz-parancsnokságnak küldött iratok a csendőr járás-parancsnokság láttamozását követően kerültek

felterjesztésre a szakasz-parancsnokságnak. Amennyiben a járás-parancsnokság helyén valónak találta a fogalmazványt, esetleges megjegyzéseit megtéve visszaadta az őrsnek ahonnan a dokumentum továbbításra került a szakasz-parancsnokságnak. A járásőrmester hosszas távolléte esetén annak helyettese megjegyzés nélkül továbbította a szakaszhoz a fogalmazványt. A szolgálati út visszafelé is működött, tehát az őrsöknek érkező intézkedések a járás-parancsnokság útján kerültek továbbításra.

A járás-parancsnok irodájában vezetendő dokumentumok az iktatókönyv, az alárendeltek minősítési jegyzéke, kimutatás az évi portyatevékenységről, statisztikai kimutatások voltak. A járás-parancsnokság és az őrs dokumentumait külön tárolták és kezelték. Erre azért is volt szükséges, hogy az azonos alakú és méretű dokumentumok összekeverése elkerülhető legyen. Továbbá az egyszerűbb kategorizálás érdekében iktatószámok használatát is előírták évfolyamonként. A minősítési jegyzékben követhetők voltak az alárendeltek fenyítései és a beállt változások is. A minősítési jegyzék minden év végén a szárny-parancsnoksághoz került felterjesztésre, ezt követően küldték vissza a járásőrmesternek. A közbiztonsági helyzettel kapcsolatos kimutatásokat az őrsök minden hónap végén a járásőrmesterhez felterjesztették, aki a beérkezett adatokat ellenőrizte, továbbá saját kimutatást készített, majd azt a szakaszhoz felterjesztette.

A járásőrmester kéthavonta az alárendelt őrsöket megsemlélte. Az őrszemlék célja az őrsök működésének ellenőrzése, sajátosságainak megismerése, a személyi állomány oktatása, fejlesztése volt. Irányelvként szolgált továbbá a szemle váratlan megtartása, annak érdekében, hogy a járásőrmester valódi képet kapjon az őrsök állapotáról. A járásőrmesternek szem előtt kellett továbbá tartania, hogy egyúttal saját őrsének is parancsnoka, ezért más őrsök szemléjét úgy volt köteles megvalósítani hogy saját őrsétől legfeljebb 4-5 napot maradhatott távol. Egy őrs megsemlélése az utazási idő beszámítása nélkül 24 óra időtartamú lehetett. Ennél hosszabb időt csak indokolt esetben tölthetett az őrsön, de a 48 órás tartózkodást jelenléte nem haladhatta meg. A megtartandó szemlékről,

azonban szolgálati jegyen köteles volt tájékoztatni a szárny-parancsnokságot. Előírás volt továbbá, hogy alárendeltjeivel, őrsének parancsnokaival, csendőrökkel gyakorta érintkezzen. Amennyiben a szemlénél valamely őrs-parancsnok, illetve több csendőr szolgálati érdekből nem volt jelen, úgy a következő szemle előre bejelentett időpontban történt, hogy ekkor jelenlétük biztosított legyen.

A szolgálati utak, szemlék során a járásőrmestert minden fontosabb esetről, történésről értesíteni voltak kötelesek. Ekkor fenti tevékenységei megszakítandóak voltak a megfelelő és szükséges intézkedések foganatosítása érdekében. Az ellenőrzések során bármely őrsét, bármikor ellenőrizhette. Ez vonatkozott a járőrökre is. Ezt azon a területeken alkalmazták előszeretettel, ahol valamiféle szabálytalanság jutott a tudomására. Az utasítás külön kitért az éjjeli ellenőrzésre is. Az éjszakai ellenőrzés során kerülni kellett a személyi állomány indokolatlan zavarását. Ekkor elsősorban a takarodó betartását, a szolgálatos állomány éberségét, körletrendet, a megfelelő irodavezetést ellenőrizte. Az ellenőrzésről jegyzőkönyvet kellett készítenie, amelyben rögzítenie kellett az ellenőrzés során tapasztalt körülményeket, azaz a szolgálatos állomány létszámát, az előírások betartásának helyzetét, a körletrendre vonatkozó megállapításait, a személyi állomány magaviseletével kapcsolatos észrevételeit, az irodavezetésre vonatkozó szabályok betartását.

A járásőrmester ellenőrzései során tapasztalt körülmények a későbbiekben jelentés formájában a szárny-parancsnokság számára kerültek felterjesztésre. Az ellenőrzések célja az utasítás értelmében nem a felelősségre vonás, hanem az oktatás, útmutatás volt. Az utasítás a költségterítés szabályait is lefektette. Ennek értelmében elszámolhatóak voltak az utazása során felmerülő költségek, azaz a panaszos ügyek kivizsgálása, az összpontosított erők vezényletének átvétele, az ellenőrzési teendők, továbbá a közbiztonságot veszélyeztető esemény bekövetkezésekor a járásőrmester helyszínre kivonulása esetén keletkezett kiadások. A térítés csak abban az esetben járt, ha a helyszín az állomáshelytől 20 km-nél távolabb volt. A gyalogos járásőrmester számára közlekedési eszközök igénybevéte-

le tekintetében korlátozást nem tartalmazott az utasítás. A lovas járásörmester járásban történő közlekedésére azonban költséget nem számolhatott el. A járásörmester járásán kívüli szolgálati utazással kapcsolatos költségeit azonban meg kellett téríteni.

Az utasítás utolsó része az iratmintákat, mellékleteket tartalmazó rész. Ebben a kinevezéshez, kimutatáshoz szükséges nyomtatványokat, kilépti bizonyítványokat, elbocsátási igazolványokat tüntették fel. Itt voltak találhatóak továbbá a szemlék megtartásához szükséges iránymutató minták is.¹³

Az egyes szolgálati teendőket és végrehajtásukat kiértékelve a mai rendvédelmi nyomozó szervezetek számos gyakorlati ajánlásával fedezhetünk fel összefüggéseket. Gondoljunk akár a szolgálati útra vagy az adott területen történő érdemi információ megszerzésére szolgáló bizalmi személy, esetleg más hatóság képviselőinek alkalmazására. Továbbá már a korai nyomozás során is felismerték, hogy az időben szerzett információ a siker egyik fő záloga. A nyomozással párhuzamosan, az arra ráfordított erők létszámának csökkentése nélkül a helyszíni tevékenységgel együtt történt, illetve jó esetben történik napjainkban is az információszerző tevékenység. A járásörmester a nyomozással párhuzamosan vette fel a kapcsolatot a helyi hatósággal, bizalmi személyekkel az így szerzett adatokat pedig továbbította a nyomozó csendőröknek. Ez napjainkban akár a nyomozócsoporthoz a helyszíni tevékenységgel egy időben a nyilvántartások ellenőrzését, illetékes hatóságok tájékoztatását, információ szerzését, vásárlását is jelentheti.¹⁴

A csendőr járásörmesteri poszt összetett és igen nagyfokú szakmai tudásra és tapasztalatokra épülő beosztás volt. A mai rendőrség esetében egy olyan szolgálati formát sem tudnék említeni, ami egymagában lefedné az ismertett tevékenység tudásanyagát. Mindenképpen felfedezhető benne az őrsparancsnoki feladatkör, de egyben nyomozati tevékenység nagyfokú ismeretét, sőt nyomozások vezetését is magába foglalta. Ez még napjainkban is rendkívüli professziót feltételez, amit csak több évtizedes különböző bűnügyi és közrendvé-

delmi területen szerzett tapasztalatok együttes megléte esetén materializálódhat.

A kornak megfelelően a mai elvárásokat túlszárnyaló beosztást tudhattak magukénak a csendőr járásőrmesterek. A csendőrség bűnügyi szolgálatának fejlődése során is figyelemre méltó, hogy a nyomozó munkát ellátó személyi állomány tagjai esetében elengedhetetlen volt a több éves szakmai gyakorlat és rátermettség. A járásőrmesterek karrierjüket közterületi szolgálatot ellátó csendőrként kezdték, majd ezt követően — a szolgálati időkeretet kitöltve — kerülhettek törzsőrmesterei, később pedig járásőrmester jelölti beosztásba. Véleményem szerint ez a fokozatosság és szakmai út volt a sikeres bűnügyi munka záloga.

Második lépcső, a Magyar Királyi Csendőrség nyomozó alakulatok a háború után

Az I. világháború során jelentkező csendőrhány következtében a járásőrmesterségeket megszüntették, azonban a csendőrségi nyomozó munka szervezése a háborút követően más utakon ugyan, de folytatódott.¹⁵

A Magyar Királyi Csendőrség az 1881. évi szervezetéhez képest — kisebb módosításoktól eltekintve — lényegében változatlan struktúrával működött az I. világháború végéig. A nagy területen szétszórt, viszonylag kis létszámú csendőr őrsök végezték a megelőző, a közrendvédelmi és a nyomozó szolgálatot egyaránt.¹⁶ Ezekkel a feladatokkal a városokban a magyar rendőrségek többféle állománycsoportot alkotó személyi állománya foglalkozott. A rendőrségen belül két fő állománycsoport létezett az őrszemélyzeti (közrendvédelmi) és a detektívek (nyomozók).¹⁷ A polgári magyar állam időszakában a társadalmat átható változások a bűnelkövetőket is kifinomultabb elkövetési módszerek kidolgozására sarkallták, melyre a bűnüldöző szervezetek is reagáltak különböző technikai és taktikai eljárások bevezetésével, a kriminalisztika önálló tudománnyá való fejlesztésével. A személyi bizonyítékok mellett, mint például a tanúvallomás teret nyertek a tárgyi bizonyítási eszközök, melyek felkutatása és rögzítése külön képzettséget és technikát igényelt.¹⁸

A Magyar Királyi Csendőrségen 1928-ban kezdődött el a bűnözés új kihívásaira reagálva — napjaink terminológiája szerinti kifejezéssel élve — a bűnügyi szolgálat kiépítése.

Ez a folyamat az 1930-as évek elejéig zajlott le, ekkor modernizálták a rendvédelmi testületek teljes apparátusát, melynek keretében hozták létre a budapesti székhelyű csendőr nyomozó parancsnokságot is.¹⁹ Csendőr kerületenként szerveztek egy nyomozó alosztályt, melyek szakmai tevékenységét a Magyar Királyi Csendőrség Nyomozó Parancsnokság koordinálta.²⁰

A nyomozó szolgálatok a csendőrfelügyelőség alárendeltségében működtek. A különféle nyomozati eljárásokhoz szükséges szakapparátussal, technikai eszközökkel, nyilvántartással, laboratóriummal a központi nyomozó szerv rendelkezett, ezzel hozzájárulva a sikeres bűnügyi munka elvégzéséhez. 1933-ban a nyomozó osztály-parancsnokság sajtóirodája hírközponttá alakult, amely elsősorban állambiztonsági ügyekben gyűjtött és elemzett híreket. Egyéb hírszerző tevékenységet informátorok felhasználásával is folytattak, valamint sajtó és rádióadás figyelést is végrehajtottak.²¹

A Technikai ellátottságuk tekintetében a fővárosban székelő törzsalosztályhoz egy helyszínelő gépkocsi tartozott. A helyszínelő bőröndök tekintetében a csendőrségi nyomozó parancsnokság minden alosztálya 3-3 helyszínelő bőrönddel rendelkezett. A bőröndökben mintázó felszerelés, rajzfelszerelés, írókészlet, fényképészeti felszerelés, optikai felszerelés, daktiloszópiái felszerelés, bűnjelek csomagolásához szükséges felszerelés, szerszámok voltak találhatóak. A helyszínelő gépkocsi a vezetőkön kívül hét főt szállított, a lényege pedig az volt, hogy a helyszínelő csoport gyorsan a helyszínre érkezzen. A felszerelés a kocsi falaiba került beépítésre, rendelkezett sötétkamrával, továbbá a telefon szabadvezetésekre kapcsolódáshoz szükséges felszereléssel.²²

1931-ben belügyminiszteri körrendelettel hoztak létre a Magyar Királyi Csendőrség nyomozó szolgálatának a szervezetén belül egy külön politikai alosztályt — mivel 1921-től a magyar jogrendszer részévé vált a politikai bűncselekmények

kategóriája — melynek feladata a szélsőséges politikai mozgalmak megfigyelése, leleplezése volt.²³

A végleges formájukat 1930-ra elérő nyomozó alakulatok a csendőr őrsökkel közösen látták el feladatukat, őket a helyi jelentőséget meghaladó, speciális felszerelést és szaktudást igénylő bűnesetek felderítésekor segítették. További feladataik közé tartozott az őrsök nyomozásainak összehangolása, valamint a Magyar Királyi Rendőrséggel való együttműködés biztosítása. Ennek ékes példája az 1932 és 1933 között a Dunától keletre és Egertől délre fekvő területeken több vagyon és élet elleni deliktumok felderítése. A kiterjedt területeket érintő több bűncselekmény vonatkozásában az őrsök önállóan nem értek el eredményt, azonban az azonos elkövetési mód összehasonlításakor a nyomozó szolgálatok által levont következtetések alapján a tettesek kézre kerítése megtörtént.²⁴

Lehetőség nyílt a megfigyelések, puhatolások eredményes végrehajtására, hiszen a nyomozó alakulat tagjai polgári ruhában is elláthatták feladatukat, akár közigazgatási hatóságok igénybevételével is. Ekkor rejtve viselt revolverrel teljesítettek szolgálatot, csendőr mivoltukat pedig szükség esetén igazolványukkal fedhették fel.²⁵

A nyomozó alakulatok a nyomozó osztály Budapesten állomásozó nyomozó osztály-parancsnokságából és nyolc nyomozó alosztályból álltak. Az osztály-parancsnokság szakmai felügyeletet látott el és diszponált a nyomozó alosztályok felett, sajtóirodát működtetett. Az alosztályok közül egy közvetlenül az osztály-parancsnok alárendeltségében működött, a további hét a csendőr kerület-parancsnokságok alárendeltségében látta el feladatát.²⁶

A nyomozó osztály-parancsnokság első parancsnoka 1928. VIII. 1-től TIHANYI Ferenc volt.²⁷ Az őt követő emblematis nevek között találhatjuk SELLYEY Vilmost és vitéz RIDEGH Raymondot is²⁸, akik olyan maradandó műveket alkottak, mint például a *Bűnügyi Nyomozástan*,²⁹ amelyek mind az oktatás, mind a nyomozás gyakorlati alkalmazása során nélkülözhetetlenek voltak.³⁰

A Magyar Királyi Csendőrség nyomozó osztályának törzsosztálya, további két főcsoportra államrendészeti és

bűnügyi főcsoportokra tagozódott. Az államrendészeti főcsoport a jobboldali, baloldali, cionista, nemzetiségi és kémkedési csoportokra tagozódott. A bűnügyi főcsoport a közellátási és a bűnügyi csoportra oszlott. A törzsalsosztály vezetéséhez tartozott továbbá az iktatócsoport, a politikai nyilvántartó, gépelő csoport és az ügyviteli szolgálatot ellátó ügynevezett belső csoport. Az oktatói alcsoport is ide tartozott. Alosztályvezetői közvetlen alárendeltségében működött a helyszínelő készenléti szolgálat, amely készségi szolgálat fényképészből, nyomozóból, valamint gépkocsivezetőből állt. Bűnügyi laboratóriuma segítségével a nyomozás során feltárt bizonyítékok vizsgálatára, szakértői vélemények támogatására intézkedett, oktatási tevékenységben is részt vett.³¹

A helyszínelő gépkocsi a budapesti nyomozó alosztály használatában volt, a többi alosztály helyszínelő felszerelése az erre a célra kialakított bőröndökben kerültek elhelyezésre. Az alosztályok rendelkeztek fényképészeti laboratóriummal is.³²

A csendőr kerületek nyomozó alosztályainak felépítése szinte teljesen megegyezett a törzsalsosztályéval, azzal a különbséggel, hogy az államrendészeti és bűnügyi szervezeti egységek nem tagolódtak további csoportokra és nem rendelkezett politikai nyilvántartó csoporttal. A nyomozó alosztályparancsnok egyben a csendőr kerület-parancsnok közbiztonsági előadója is volt.³³

A csendőrségi összekötőtiszt a rendőrség főkapitányságaihoz intézett megkereséseinek kiküldéséről, illetve az illetékes osztályra jutásáról gondoskodott. Feladata volt továbbá a prioritás iránti kérelmek teljesítése is, melynek érdekében szakképzett beosztottakkal is rendelkezett. Ezen kívül feladatát alkotta még a budapesti csendőr járőrök eligazítása is. A csendőrségi hírközpont a csendőrségi hírszolgálat és nyilvántartás ellátását is teljesítette, továbbá — a rendőrség főkapitányságainál működő csendőrségi összekötőtisztjén keresztül — kapcsolatot tartott fent a rendőrséggel. 1929-ben 21 rádióállomás kezdte meg működését a Magyar Királyi Csendőrségnél. A belügyi tárca II. számú postaállomása a nyomozó osztály keretében működött, segítségével kapcsolódott be az osz-

tály-parancsnokság a hírszolgálatba. A nyomozó alakulatok a csendőrség szervezetébe teljes mértékben beilleszkedve látták el feladatukat, támogatták az őrsöket, részükre adatokat szolgáltatottak, melynek segítségével az őrs tette meg a feljelentést. A nyomozó alosztály felépítését tekintve a szokásosnál — amely 6-20 főt jelentett — nagyobb létszámú őrs volt, mely csendőr tiszt parancsnoklása alatt állt. Működési területe azonban nem őrskörletre, hanem csendőr kerülete teljes hatósági területére terjedt ki.³⁴

A személyi állomány vonatkozásában a Magyar Királyi Csendőrség: szolgálati szabályzata kimondta, hogy a tisztek sem rendőri hatóságnak, sem pedig rendőri közegnek nem voltak tekinthetők, így a nyomozásban sem vehettek részt. Erre tekintettel a tényleges nyomozati tevékenységet a legénységi (altiszti), személyi állomány végezte.³⁵ A csendőr önkéntes jelentkezés alapján válhatott a nyomozó szerv tagjává. Szükséges volt az előírt gyakorlati tapasztalat megléte és a kiváló szolgálati minősítés. Az előírt feltételek megléte esetén bizottság döntött a jelentkező felvételéről, esetleg elutasításáról. Az itt szolgálatot teljesítő nyomozók további ismereteket sajátítottak el, melynek során a speciális technikai eszközök használatát ismerték meg, ezen szaktudással felvértezve támogatták az őrsöket a nyomozásoknál.³⁶

A nyomozó alosztály személyi állománya a nyomozó csendőrökből, nyomozó járőrökből, külszolgálatot teljesítő legénységi állományból, valamint kivezényelt járőrökből állt.

A szolgálati formákra tekintetében a nyomozáshoz kapcsolódóan a Magyar Királyi Csendőrségnél többféle szolgálati fajta alakult ki:

1. A *helyszínelő készenléti szolgálatot* egy-egy fényképezés, daktiloszópus, kutyavezető, nyomozó, gépkocsivezető látta el.

Szolgálatsszervezés tekintetében alosztályvezetői hatáskörben gondoskodni kellett arról, hogy a szolgálat a nap 24 órájában rendelkezésre álljon és a kivonulás 30 percen belül a riasztástól számítva megtörténjen.

2. *Napos szolgálat* az alosztály meghatározott feladatainak ellátása érdekében működő szolgálati forma volt, amely 24

óras váltásokkal valósult meg a szolgálatot ellátó személyi állomány cseréjével. A szolgálatvezető és a helyszínelő készségi szolgálatot ellátók kivételével minden nyomozó részt vett a szolgálat teljesítésében.

3. A *távbeszélő és ügyeleti szolgálat* 24 órás váltással valósult meg, amelyben az irodai alkalmazottak, nyilvántartók, rádiókezelők vettek részt.

4. Az *ügyeleti szolgálat* a rendőrségi összekötőtiszt helyiségében 13 óra 30 percről másnap reggel 8 óráig tartott. A szolgálatban részt vettek az összekötőtiszt segédmunkatársai, valamint az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatalba vezényeltek.³⁷ **(II.sz. melléklet)**

A Magyar Királyi Csendőrség felállításáról rendelkező 1881. évi törvény alapján a csendőrség a közbiztonsági szolgálat teljesítésére rendelt, katonailag szervezett fegyveres őrtesület volt.³⁸ A testesület nyomozati cselekményeket csak olyan területen foganatosíthatott, amely sem törvényhatósági joggal felruházott sem pedig a rendezett tanácsú városok területeihez nem tartozott.³⁹ Amennyiben a csendőr ilyen területeken mégis tettenérést vagy elfogást foganatosít — például nyomon üldözést követően — az elfogott személyt átadta a város rendőrhatóságnak. Abban az esetben, ha a város rendőri ereje nem bizonyult elégségesnek a közbiztonság szavatolásához, akkor a városi hatóság főnöke a csendőrség segítségét igénybe vehette. Abban az esetben, ha törvényhatósági joggal felruházott város területén csendőrség működött vagy szervezés alatt állt, akkor a rendőrség helyett a csendőrség is igénybe vehető volt. Ekkor a város szerződést kötött a csendőrséggel és a csendőrségi szolgálatért fizetni volt köteles.⁴⁰

A bűnvádi perrendtartásról szóló 1896. évi törvény rendelkezései szerint a nyomozást az ügyész rendelte el, majd irányította is azt.⁴¹ A végrehajtást a rendőri hatóság, valamint közegei valósították meg. A csendőrség a rendőrségnél nagyobb önállóságra tett szert a nyomozás elrendelése és a nyomozati cselekmények foganatosítása tekintetében, mivel működési területén a jelentős távolságok áthidalása miatt nem volt lehetőség az ügyész közvetlen és folyamatos irányítására. Az ügyész gyakran a csendőrségi jelentésekre alapozta vádira-

tát, mivel az általa újra megismételt nyomozati cselekmények késsedelemmel jártak volna az ügy kimenetelét illetően. A nyomozó alakulatok munkáját az illetékes királyi ügyész megkeresés útján irányíthatta.

A nyomozás által megállapított eredményeket a nyomozók az őrsnek jelentették, majd az őrs tette meg a feljelentést. Több őrs területére kiterjedő tevékenység esetén nyomozati tervet készítettek, biztosították az együttműködést, továbbá hasznosították a szükséges technikai eszközök, laboratórium által nyújtott lehetőségeket. Ezen kívül az általuk a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított, megfigyelést igénylő és kiutasított személyekről vezetett nyilvántartást az őrsök rendelkezésére bocsátották.

A csendőrség nyomozó tevékenységét alapvetően a hatályban lévő büntető kódex és büntető perrendtartás határozta meg. Nem elhanyagolható szempont, hogy a vizsgált cselekmény a hivatalból üldözendő tettek csoportjába tartozott, esetleg magánindítvány megtétele volt szükséges a hatósági beavatkozáshoz. A nyomozó szervezeti egységek gyakorlati tevékenységét a belügyminiszter az „*Utasítás a Magyar Királyi Csendőrség nyomozó alakulatai számára*” című körrendelettel szabályozta, amely egyben e tevékenység szabályzatát is alkotta. Ez az utasítás kiterjedt az ügyiratkezelésre, bűnügyi nyilvántartás vezetésére, sajtóanyagok kezelésére, a nyomozó szolgálat sajátosságaira és a személyi szabályokra is.⁴²

Figyelemreméltó az a szakmai tapasztalatokat összefoglaló tananyag, ami elengedhetetlen gyakorlati iránymutatást adott a nyomozás lefolytatásához. Ilyen remekművek például a *Bűnügyi nyomozástan*,⁴³ vagy *A Bűnügyi nyomozás kézikönyve*,⁴⁴ amely művek teljesen átfogó képet és segédletet adtak a nyomozás, módszertanától az adatgyűjtésen keresztül egészen az adatok kiértékeléséig, továbbá kitértek a nyomozás buktatóinak részletezésére is, például a hamis tanúvallomásra, betegség színlelésére stb. Ilyen mértékű oktatási anyag leképezése szinte csak a detektívtestület esetében figyelhető meg. A leírt tapasztalatok kiterjedtek a nyomozás fogalmára, lényegére, szakmai fogásokra, a különböző bűncselekmények esetében végzett tevékenységek helyes végrehajtására.

Az előírt és rendszeres képzéseken kívül a csendőr tisztek által szerkesztett *Csendőrségi Lapok* című folyóirat is lehetőséget biztosított a folyamatos fejlődésre, gyakorlásra. A havonta több ízben megjelenő lapban a jogszabályi, szervezeti változásokon kívül folyamatosan közöltek valódi bűneseteket is, de azok kinyomozásának leírását mellőzték. Ennek megoldására pályázatot írtak ki, majd az eredményes megoldást prezentáló csendőröket jutalomban részesítették.⁴⁵

Néhány konkrét eset leírása által lehetőség nyílt a személyi állomány tapasztalatszerzésére és a több alkalommal előforduló fogások elsajátítására, a nyomozás során ismétlődő csapdák felismerésére, kikerülésére:

- 1927. év novemberében például bejelentés érkezett, hogy holtan találták PÉTERI József vadórt Süttör község közelében egy vadászkunyhóban. A helyszínen készült adatgyűjtés és vázlatok alapján megállapítást nyert, hogy emberölés történt. A szemből kapott lövésen kívül erre utalt a kunyhóban talált nem a sértettől származó cigarettavég. A helyszínbejárás során lábnyomok vezettek el a helyszínről több száz méteren keresztül Süttör irányába. Az őrsön számontartott orrvadászok nyilvántartásának ellenőrzése megtörtént, majd a több lehetséges gyanúsított meghallgatása és alibijének igazolása következett. Megtörtént a gyanúsítottak hozzátartozóinak és rokonainak kihallgatása is az ellentmondások tisztázása végett. Ezt követően a rögzített lábnyomok gyanúsítottak általi lábbelijének összevetése következett. Az ellentmondások tisztázását követően és a rögzített nyomok alapján előkerített csizma, mint tárgyi bizonyítási eszköz súlya alatt a gyanúsított megtört. Bevallotta, hogy vadat kívánt elejteni, azonban a vadór meghallotta az általa leadott lövést. Ezt követően talált rá a vadór a kunyhóban, amiben rejtőzött. Amikor benyitott és meglátta ijedtségében rálőtt a vadórra, aki ennek következtében lelte halálát. Miután felfogta tettének súlyosságát elmenekült a helyszínről az elkövetéshez használt puskát, valamint csizmáját is elrejtette. A csizma különleges talpnyomata alapján — ami rögzítésre került a helyszínen — a lábbelit készítő cipész be tudta azonosítani megrendelőjét, aki egy nyilvántartott orrvadász volt.⁴⁶

- 1935 áprilisában TÖKÉS Józsefné és sógornője sérelmére rablótámadás történt, melynek során a két ágyban fekvő nőre rálöttek, majd értékeket követeltek tőlük. A lakóingatlan szomszédságában a család tulajdonában lévő üzlethelyiség volt található. A két sérült nő közül TÖKÉSNE az értékek átadására történő felszólításnak látszólag eleget téve kiment egy másik szobába, de onnan kimenekült és segítségért kiáltott, melynek hatására az elkövető elmenekült. Az elkövető ruházata-ból egy bundát ismertek fel, ami a sértett kamrájából származott. Ezt az elkövető hátra hagyta, miután elmenekült.

Az összegyűjtött információk arra utaltak, hogy a lakás éjszakai bezárását követően az elkövető már a lakásban volt. Órákkal az elkövetés előtt bújt el a kamrában, ahol az ott talált bundát viselte. Az elkövetés körülményeiről arra lehetett következtetni, hogy a cselekmény célja nem anyagi haszonszerzés, hanem indulati cselekmény volt. Tehát megkezdődött a kereskedő család haragosainak számba vévése, feltérképezése. Miután az üzleti partnerek alibije igazolást nyert, egy ingatlanvételi szálat találtak a nyomozók. Egy elárverezett ingatlant vásárolt a család, amiből a korábbi lakóknak ki kellett költözniük. A korábbi lakó fia ezért megfogadta bosszút áll az új tulajdonosokon. Miután a nyomozás elvezetett idáig a helyszínen rögzített lábnyomok összevetése megtörtént az érintett cipőjének nyomával, így bűnössége kétséget kizáróan megállapítást nyert. Tettét azzal magyarázta, hogy az új tulajdonosokat okolta ingatlanuk elvesztése és családja kiköltöztetése miatt. Elhatározta, hogy a történetek miatt bosszút áll, így fegyverrel már az elkövetés előtt több órával elrejtőzött az ingatlanban, ahol magára vett egy ott talált bundát, amit később hátrahagyott a menekülés során.⁴⁷

A nyomozások részleteibe menő ismertetése nélkül is megállapítható, hogy a korabeli metodika napjainkig alapjaiban nem változott. A tanúk általi ellentmondások tisztázása érdekében történő szembesítés a gyanúsítható személyekről vezetett nyilvántartások jelenleg is használatban lévő eljárások. A fent ismertetett eseteknél sem került el a nyomozók figyelmét, hogy a tanúk nem minden esetben pártatlanok, szavahihetőségük nem megkérdőjelezhetetlen. Már ekkor is ér-

demesnek tartották a szavahihetőség vizsgálatát és számba vették a hamis tanúzás lehetőségét. Továbbá figyelembe vették a helyszíni nyomrögzítés jelentőségét, hasznosságát is. Az alapvető nyomozati stratégiák nagy részének kimunkálása már a vizsgált időszakban megvalósult, amellyel szilárd alapot hoztak létre jelenkori nyomozásaink eredményes megvalósításához.

A nyomozások eredményessége tekintetében a felderítettségi mutató 90 % körüli volt. Már 1907-ben — a nyomozó szolgálatok megalakulását megelőzően — az őrök is megoldották a bűnesetek többségét. Hatóság elleni erőszak elkövetésére 1 384 esetben került sor, melyből összesen 2 maradt megoldatlanul. Emberi élet elleni 3 303 regisztrált cselekményből mindössze 53 eset maradt kinyomozatlan. Szemérem elleni erőszak 833 esetben került regisztrálásra, melyből 1 eset maradt felderítetlen. Rablást vagy zsarolást 1 618 esetben regisztráltak, melyből csupán 36 esetet nem sikerült felderíteni. Lopást 43 577 esetben jegyezték be, melyből 2 677 eset maradt kinyomozatlan.⁴⁸

Az eredményességhez a magas szakmai tudáson, a személyi állomány kiemelkedő kompetenciáin kívül hozzájárult a lakosság támogatása is. Hiszen napjaink közhiedelmével ellentétben a törvényt tisztelőknak nem volt félnivalója a csendőrségtől. Jelenlétüknek kifejezetten örültek, hiszen a bűncselekmények felderítésének eredménye a bűnözők kézre kerítése — ami az újabb cselekmények megakadályozásához vezetett — a csendőrök tevékenysége kapcsolódott. A csendőri nyomozómunka során nemcsak nyílt, hanem rejtett módszereket is használtak. Informátorokat, bizalmi személyeket alkalmaztak, csendőri mivoltuk leplezésével operatív nyomozati feladatokat láttak el.

A kiegyezést megelőzően a császári csendőrség az elnyomás eszköze volt, így érthető módon nem volt népszerű a lakosság körében. Ezt követően viszont a Magyar Királyi Csendőrség már a magyarság támasza volt, amely a történelmi Magyarország vidéki területein a közbiztonságot magas színvonalon szavatolta. A testület tagjai a társadalom megbecsültségét és elismerését vívták ki eredményes szolgálat ellátásuk-

kal és részrehajlás nélküli tevékenységükkel.⁴⁹ Ezzel szemben a törvénytelen úton járók joggal tarthattak a testülettől, ám ők sem azét, mert velük szemben önkényt alkalmaztak volna, hanem azért, mert biztosak lehettek abban, hogy törvénytörő tetteikről a csendőrség szinte kivétel nélkül lerántja a leplet.

A közhatalosi jogú személyekkel (éjjeli őrök, erdőőrök, mezőőrök, pályaőrök, gátőrök) való együttműködést a szolgálati utasítás szabályozta. Ennek értelmében a közbiztonság eredményes megvalósítása érdekében törekedni kellett a jó egyetértés fenntartására. A mai terminológiára lefordítva ez hatósági jogsegélyt, információcserét, kölcsönös tájékoztatást jelentett.

Budapesti székhelyű nyomozó osztály-parancsnokság keretében működő csendőrségi bűnügyi nyilvántartás is segítette az eredményes bűnüldöző tevékenységet. A nyilvántartás inkább a bűnmegelőző szemléleten alapult ezért az elfogandó körözött személyeken kívül a megfigyelést igénylő, rendőri felügyelet alatt álló, eltűnt, feltételesen szabadon bocsátott, kiutasított egyéneket rögzítette. Azok az egyének is bekerültek a nyilvántartásba, akiknek személyazonosságát kellett megállapítani, illetve, akik saját hivatalos okmányaikat veszítették el. A melléknyilvántartások rögzítették az egyének korábbi bűncselekményeit, illetve az elkövetővel vagy bűncselekménnyel kapcsolatos egyéb információkat. Említésre méltó továbbá a Magyar Királyi Csendőrség Nyomozó Parancsnoksága által évente kétszer kiadott nyomozókulcs, ami a meghatározott időszakon belül kibocsátott körözéseket tartalmazta.

A kapott adatokat, információkat külön kiértékelő csoport elemezte az esetleges összefüggések tisztázása és összekapcsolása miatt. Ezt a mai terminológia szerint értékelő-elemző munkának hívjuk, ami szintén bevált és jelenleg is alkalmazott tevékenység.⁵⁰

A csendőrség bűnügyi szolgálatai (e terminológiát a kortársak nem használták) a testület politikai prekonceptciókon nyugvó felszámolása⁵¹ nyomán eltűntek a múlt homályában, figyelmen kívül hagyva eredményességüket, alkalmasságukat. A polgári magyar állam erős támaszának a megsemmisítése utat nyithatott a pártállami politikának, hogy rátelepedhessen a

rendvédelemre és az elnyomás eszközéül használja. Legyen szó akár a csendőrségi nyomozószolgálatokról vagy bármely — a fővárosi detektívtestület mintájára létrehozott — bűnügyi szervezetről, közös jellemzőként írható le, hogy a szakma sikerességét csak a hivatásos állomány megfelelő képzettségével, tapasztalatával, elkötelezettségével, hazaszeretetével és alázatával lehetett szavatolni. A rendvédelmi feladatok sokszínűsége, bővülése, tagozódása megkívánta a mai fogalmaink szerinti bűnügyi szolgálatok életre hívását, hiszen azok eredményes elvégzése, a kihívásoknak való megfelelés egy olyan multidiszplcináris tudás meglétét teszi szükségessé, amely csak a szervezeten belüli szakosodással valósítható meg. Ennek ékes példája a különböző bűnügyi szolgálatok felállítása és e téren felgyülemlett tapasztalatok felhasználása. A csendőrség esetében működő központi és csak bizonyos esetekben nyomozást folytató, nyomozati tevékenységet átvevő, felügyelő nyomozó alosztályok prioritás szerinti munkamegosztása a mai rendőrségi nyomozás során is alkalmazott és működő metodika. Gondoljunk például a Budapesti Rendőr-főkapitányságon belül a rablási vagy életvédelmi osztályok tevékenységére. Az úgynevezett kisebb súlyú ügyek a kerületi rendőrkapitányságok hatáskörében maradnak, azonban a nagyobb horderejű speciális szakértelmet is igénylő ügyek az ezek nyomozására szakosított szakcsoportnak kerülnek átadásra.

A ma is működő gyakorlati munkamegosztási módszerek mellett, jelen korunk rendőreinek, nyomozóinak példaértékű mintául szolgálhat a csendőrségi nyomozók munka iránti alázata, kötelelességtudata, önmagával szemben támasztott igényessége.

Fontos ezeknek a személyi kompetenciáknak, motivációknak a feltárása, hiszen napjaink nyomozóit ezek sarkallhatják eredményesebb munkavégzésre, és azoknak a belső erőknak az életre hívására, amik a korabeli detektíveket, nyomozókat sikeressé és a bűnüldözés emblematikus alakjaivá tették.

A csendőrség esetében a legénységi állomány felvételekor is alapvető kitétel volt az írni-olvasni tudás, ezzel egy időben a dualizmus időszakában az önkormányzati rendőrségek szemé-

lyi állományában analfabéták is teljesítettek szolgálatot. A fővárosi detektívtestület esetében az érettségi a beosztások betöltésének előfeltétele volt, ekkor a lakosság kevesebb, mint egy százaléka rendelkezett hasonló állami iskolai végzettséggel. Úgy vélem ezek a követelmények a mai társadalom szintjére átkonvertálva jelentősen kimagasodtak. A szolgálati karrier az érdemek és képességek alapján valósult meg, nem pedig a kapcsolatrendszer felhasználásával. A csendőrségi nyomozó alakulatok vagy akár a fővárosi detektívtestület sikerességének másik oka — a személyi állomány magas képzettségbeli és etikai állapotán túlmenően — a fokozott közterületi jelenlét volt. A korabeli detektívek szolgálatuk java részét az utcán, információszerzéssel, puhatolással, megfigyeléssel, informátorok beszerzésével töltötték.

A bűnügyi munka teljesítményére nagy hatást gyakorolt és gyakorol ma is az a testület, amelyen belül működik. E tekintetben a Magyar Királyi Csendőrségen belül megvalósuló szellemiség — melynek lényeges elemei voltak a katonás rend és függelmi viszonyok, a hivatás és a nemzet iránti elkötelezettség, a törvénytisztelet, a szolgálati cselekmények végrehajtási módjának korrekt szabályozása — jelentős mértékben hozzájárult a csendőrségi nyomozó szervek eredményességéhez. A vázolt szellemiség fellelhető a testület működését szabályozó utasításokban.⁵²

A csendőrség tekintetében a szervezet a 90 %-os eredményességét szintén a közterületi jelenléttel tudta produkálni. Az előre begyűjtött információk felhasználása vagy a bűnügyileg fertőzött területek, egyének ellenőrzése alapvetően bűnmegelőző intézkedések voltak.

A kontinuitási folyamat a detektívtestület nyomán indult el, a Magyar Királyi Csendőrségen belül pedig két lépcsőben forrott ki. A nyomozás csendőrségen belüli megjelenésének két fázisa alapvetően a feladatok sajátosságai szerinti két lépcsős felosztást eredményezett. A karhatalmi feladatoktól a Nyomozó Parancsnokságig való eljutás első lépcsője a járásörmasterségek voltak. Az itt megjelenő és belső szabályozók által meghatározott nyomozati munkát nem önállóan végezte egy erre létrehozott állománycsoport, hanem többletfeladatként jelent-

kezett az egyéb elöljárói teendők mellett. A járásörmesterek egyenruhában látták el szolgálatukat, ami lehetőségeiket bekorlátozta, valódi nyomozati tevékenységet személyesen általában nem végeztek. A fejlődés folyamatának megszakadása a járásörmesterségeket követően a testületen kívülálló háborús okokra vezethető vissza. Ezt követően azonban a nyomozó parancsnokság felállításával a nyomozati munka elvégzése a struktúrájában, technikai ellátottságában, személyi állományában leginkább alkalmas nyomozó alosztályok feladata lett. A második lépcsőben megjelenő nyomozás már az erre specializálódott szakcsoport önálló tevékenységként jelent meg.

A nem egy lépcsőben megvalósuló időben hosszadalmas folyamat egyik oka véleményem szerint, hogy a komolyabb, összetettebb bűnesetek nyomozásakor a fővárosi detektívtestület segítségét kérték a társszervek vidéken, városokban is. Továbbá a csendőrség alapvetően más rendvédelmi feladatok ellátására létrehozott testület volt. A bűnözés sajátosságainak változása, a nyomozás mihamarabbi elkezdésének szükségessége előbb-utóbb nélkülözhetetlenné tette a csendőrség saját, önálló nyomozó alosztályainak felállítását a megfelelő technikai apparátussal ellátva, szoros kapcsolatban a fővárosi rendőrséggel és annak nyilvántartásaival.

Összességében egy jól strukturált rendszert láthatunk, ahol az állomány alkalmazkodott a megjelenő új bűnesetek adta kihívásokhoz, alkalmazta a társszervek már működő metodikáját. Szükség esetén pedig, ahogy más rendvédelmi testületek is, igénybe vette a fővárosi detektívtestület szakértő gárdáját.

Jegyzetek:

¹ BORBÉLY — KAPY: 21.p. + 239.p. + 246.p.

² 1881/II.tc. ; 1881/III.tc

³ *Utasítás a Magyar Királyi csendőr-járásőrmesterek számára.*

⁴ PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* 98-99.p.

⁵ *A Magyar Királyi Csendőrség zsebkönyve 1913.* 54-62. p.

⁶ *Utasítás a Magyar Királyi csendőr-járásőrmesterek számára.* op.cit. 5-12.p.

⁷ Loc.cit.

⁸ ARTNER: 21-27.p. ; GERŐ (1905) ; Idem (1909) ; *Nősülési szabályzat a Magyar Királyi Honvédség és a Magyar Királyi Csendőrség számára.* (1908) ; *Nősülési szabályzat a Magyar Királyi Honvédség és a Magyar Királyi Csendőrség számára. Vorschrift über die Heiraten im k.u.k. Heere vom Jahre 1907.* ; *Nősülési szabályzat a Magyar Királyi Honvédség és a Magyar Királyi Csendőrség számára.* (1913)

⁹ REKTOR: 88-90.p. ; PARÁDI József: *Magyar Királyi Csendőrség nyugellátása.* 211-219.p. ; KOZÁRY ; 1885/XI.tc. ; 1887/XX.tc. ;

¹⁰ *Utasítás a Magyar Királyi csendőr-járásőrmesterek számára.* op.cit.

¹¹ Loc.cit. 13-19.p.

¹² Loc.cit.

¹³ Loc.cit. 20-46.p.

¹⁴ PRESZLY: 72-76.p. ; SZAKÁLY: *A magyar tábori csendőrség története 1938-1945.* 13-19.p.

¹⁵ SZIGETVÁRI: 141-142.p.

¹⁶ A dualizmus időszakában — a fővárosi rendőrség kivételével — a városi rendőrsegek önkormányzati kompetenciába tartoztak. A detektívtestület — nyugati mintát követve — először a fővárosi rendőrségnél vezették be. Ezt követően pedig fokozatosan a nagyobb vidéki városok rendőrségeinek a szervezetében is megjelentek a detektív testületek. A rendőrségi detektív testület országos méretűvé a magyarországi rendőrségek államosítása nyomán vált.

BORBÉLY — KAPY: op.cit. 392-405.p. ; 5 047/1919. (X. 1.) ME.r.

¹⁷ SZAKÁLY: *A Magyar Királyi Csendőrség 1919-1941.* (1995-*Szivárvány*) ; Idem: *Néhány gondolat a volt Magyar Királyi Csendőrségről.* 38-43.p. ; Idem: *A Magyar Királyi Csendőrség az első központosított magyar közbiztonsági őrtestület.* ; Idem: *A Magyar Királyi Csendőrség 1881-1945.* (2018) 85-96.p. ; Idem: *A Magyar Királyi Csendőrség 1881-1945.* (1985) ; Idem: *Egy közbiztonsági testület létrehozása és feladata a XIX-XX. század fordulóján: a Magyar Királyi Csendőrség.* ; Idem: *Egy közbiztonsági őrtestület létrehozása és feladata a 19-20. század fordulóján. (A magyar királyi csendőrség.)* 325-330.p. ; Idem: *A magyar királyi csendőrség 1919-1941.* (1995-*Rendvédelem-történeti Füzetek*)

¹⁸ SELLYEY: 421-424.p.

¹⁹ 71 464/1930. (1931. III. 2.) BM.r.

²⁰ PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* op.cit. 98.p.

²¹ NYESTE: 52-54.p.

²² RIDEGH—OLCHVÁRY-MILVIUS: 503-513.p.

²³ 1921/III.tc. ; PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* op.cit. 99.p.

²⁴ REKTOR: *A Magyar Királyi Csendőrség oknyomozó története.* op.cit. 416.p.

²⁵ 1896/XXXIII.tc.

²⁶ SELLYEY: op.cit. 421-424.p.

²⁷ SZAKÁLY: *Akik a Magyar Királyi Csendőrséget 1919 és 1945 között vezették.*

²⁸ A Magyar Királyi Csendőrség nyomozó osztály-parancsnokai voltak: TIHANYI FERENC 1928. VIII. 28. – 1931. IV. 1. , dr. vitéz DAMASY Farkas 1931. IV. 1. – 1935. XII. 15. , vitéz SELLYEY Vilmos 1935. XII. 15. – 1940. II. 1. , vitéz RIDEGH Raymond 1940. II. 1. – 1943. II. 1. , vitéz CZIGÁNY József (ideiglenesen) 1943. II. 1. – 1944. X. 16. , vizét FERENCZY László 1944. november – 1945 május.

Loc.cit. 272.p.

²⁹ RIDEGH—OLCHVÁRY-MILVIUS: op.cit.

³⁰ SZAKÁLY: *Akik a Magyar Királyi Csendőrséget 1919 és 1945 között vezették.* .op.cit. 272.p.

³¹ KAISER: 57-59.p.

³² SELLYEY: op.cit. 424.p.

³³ KAISER: op.cit. 57-59.p.

³⁴ SELLYEY: op.cit. 424.p.

³⁵ A Magyar Királyi Csendőrség legénységi állománya a mai fogalmaink szerinti tiszthelyettesi rangcsoport rendfokozatait viselte és a Magyar Királyi Honvédség altiszti karának a jellegével bírt.

³⁶ KAISER: op.cit. 75-80.p.

³⁷ SELLYEY: op.cit.

³⁸ PARÁDI: *A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület.*

³⁹ 1881/III.tc. op.cit. 2. §

⁴⁰ 1882/X.tc.

⁴¹ 1896/XXXIII.tc. op.cit.

⁴² NYUT-1930

⁴³ RIDEGH—OLCHVÁRY-MILVIUS: op.cit.

⁴⁴ ENDRÖDY

⁴⁵ *A Csendőrségi Lapok* a Magyar Királyi Csendőrség képes szakmai folyóirata volt, amely havonta kettő-három alkalommal jelent meg. A lapot csendőr-tisztek szerkesztették. Az első tizenhárom évfolyam 1907 és 1919 között jelent meg, majd 1924-ben folytatódott a tizennegyedik évfolyammal és 1944-ben fejeződött be a harmincnegyedik évfolyammal. A folyóirat főszerkesztői voltak 1924. évet követően PINCZÉS Zoltán (1924-1934), MOHÁCSY Lajos (1935-1938), BEÖTHY Kálmán (1939-1942), BENEDEK Mihály (1943-1944). 1924 és 1944 között 279 nyomozati témájú közlemény jelent meg a folyóiratban.

⁴⁶ MÓDOS: 27.p.

⁴⁷ MONORI: 137-144.p.

⁴⁸ REKTOR: op.cit. 433.p.

⁴⁹ PARÁDI: A XIX-XX. századi magyar rendszerváltozások és a csendőrség. 103-107.p.

⁵⁰ PARÁDI Ákos — PARÁDI József: 31-56.p. ; PARÁDI Ákos: 64-79.p.

⁵¹ I 690/1945. (V. 7.) ME.t.

⁵² SZUT-1888. 216.p. ; SZUT-1941. 14-15.p. + 45.p.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK, KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK

- BORBÉLY – KAPY — BORBÉLY Zoltán – KAPY Rezső (szerk.): (szerk.): *A 60 éves magyar rendőrség 1881-1941.* Budapest, 1942, Halász Irodalmi és Könyvkiadó Vállalat. I.köt. 1-299 p. II.köt. 300-600 p.
- KAISER — KAISER Ferenc: *A Magyar Királyi Csendőrség története a két világháború között.* Pécs, 2002, Pro Pannónia Kiadó Alapítvány. 175 p. HU-ISBN 963 9079 82 0. /Pannónia Könyvek./ HU-ISSN 0237-4277.
- KOZÁRY — KOZÁRY Mónika: *Nyugdíjrendszer Magyarországon Mária Teréziától a második világháborúig.* Budapest, 2012, Gondolat. 366 p. HU-ISBN 978 963 69 3459 0. /Társadalombiztosítási könyvtár./ HU-ISSN 2063-2479.
- PARÁDI Ákos — PARÁDI József: *Rendvédelmünk 1867-1945.* Budapest, 2006, Rendőrtiszti Főiskola. 81 p. HU-ISBN 963 06 0281 4.
- PARÁDI József: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* Budapest, 2012, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 281 p. HU-ISBN 978 963 08 4794 0. /A magyar rendvédelem-történet öröksége, 2./ HU-ISSN 2062-8447.
- PRESZLY — PRESZLY Lóránd: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1919.* Budapest, 1920, Honvédelmi Sajtóvállalat. 142 p.

REKTOR — REKTOR Béla: *A Magyar Királyi Csendőrség oknyomozó története.* Cleveland, Ohio, USA, 1980, Árpád Könyvkiadó Vállalat. 552 p. USA-ISBN 0 934214 01 8.

SZAKÁLY: *A magyar tábori csendőrség története 1938-1945.* (14.;) — SZAKÁLY Sándor: *A magyar tábori csendőrség története 1938-1945.* Budapest, 2000², Ister. 173 p. HU-ISBN 963 92 4324 8.

SZAKÁLY: *Akik a Magyar Királyi Csendőrséget 1919 és 1945 között vezették.* (27.;28.;30.;) — SZAKÁLY Sándor: *Akik a Magyar Királyi Csendőrséget 1919 és 1945 között vezették.* Budapest, 2013, Magyar Napló. 301 p. HU-ISBN 978 963 99 6127 2.

TANKÖNYVEK

ENDRÓDY — ENDRÓDY Géza: *A büntügyi nyomozás kézikönyve.* Losonc, 1897, Kámány Nyomda. 288 p.

RIDEGH—OLCHVÁRY-MILVIUS — RIDEGH Raymond — OLCHVÁRY-MILVIUS Attila: *Büntügyi nyomozástan.* I.köt. Budapest, 1936, Hornyánszky. 652 p.

TANULMÁNYOK

ARTNER — ARTNER Ramona: A Magyar Királyi Csendőrség személyi állományának nősülése. 21-27.p. In BODA József — PARÁDI József et al. (szerk.): *Tanulmányok a XIX-XX. századi magyar állam rendvédelem-történetéből.* Budapest, 2015², SZBMRTT. 266 p. HU-ISBN 978 615 50 5756 4. /Magyar rendvédelem-történeti tanulmányok, 2./ HU-ISSN 2415-9875.

PARÁDI Ákos — PARÁDI Ákos: A magyar rendvédelem civil szerveződései 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XV.évf. (2008) 18.sz. 28-51.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2004. október 13-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „*Karhatalmi feladatok a bűnmegelőzés és a békefenntartás szolgálatában Európában a XIX-XX. században.*” című XVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

- PARÁDI: A XIX-XX. századi magyar rendszerváltozások és a csendőrség. (49.;) — PARÁDI József: A XIX-XX. századi magyar rendszerváltozások és a csendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXI. évf. (2011) 25. sz. 102-110.p. A tanulmány korábbi változata 2009. december 3-án Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „*Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005*” című XXIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. (38.;) — PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.
- PARÁDI József: Magyar Királyi Csendőrség nyugellátása. (9.;) — PARÁDI József: Magyar Királyi Csendőrség nyugellátása. 211-224.p. In BODA József — PARÁDI József et al. (szerk.): *Tanulmányok a XIX-XX. századi magyar állam rendvédelem-történetéből*. Budapest, 2015², SZBMRIT. 266 p. HU-ISBN 978 615 50 5756 4. /Magyar rendvédelem-történeti tanulmányok, 2./ HU-ISSN 2415-9875.
- SELLYEY (18.;26.;32.;34.;37.;) — SELLYEY Vilmos: *A csendőr nyomozó alakulatok szervezete és szolgálata*. 421-426.p. In MÁRTONFFY Károly (szerk.): *A mai magyar közigazgatás*. Budapest, 1936, Állami Nyomda. 850.p. /A korszerű közszolgálat útja, 2./
- SZAKÁLY: A Magyar Királyi Csendőrség 1881-1945. (1985) (17.;) — SZAKÁLY Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség 1881-1945. *Hadtudományi Tájékoztató*, Lévf. (1985) 2.sz. 88-100.p. HU-ISSN 1419-7758.
- SZAKÁLY: Egy közbiztonsági testület létrehozása és feladata a XIX-XX. század fordulóján: a Magyar Királyi Csendőrség. (17.;) — SZAKÁLY Sándor: Egy közbiztonsági testület létrehozása és feladata a XIX-XX. század fordulóján: a Magyar Királyi Csendőrség. *Főiskolai Figyelő*, Lévf. (1990) 2.sz. 213-218.p. HU-ISSN 0866-4404.

- SZAKÁLY: Néhány gondolat a volt Magyar Királyi Csendőrségről. (17. ;) — SZAKÁLY Sándor: Néhány gondolat a volt Magyar Királyi Csendőrségről. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, I.évf. (1991) 1.sz. 38-44.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1990. április 24.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelmi testületek és az önkormányzati szervek kapcsolata 1848-1945*” című I. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SZAKÁLY: Egy közbiztonsági őrtestület létrehozása és feladata a 19-20. század fordulóján. (A magyar királyi csendőrség.) (17. ;) — SZAKÁLY Sándor: Egy közbiztonsági őrtestület létrehozása és feladata a 19-20. század fordulóján. (A magyar királyi csendőrség.) 325-330.p. In Á VARGA László (szerk.): *Társadalmi konfliktusok*. Salgótarján, 1991, Nógrád Megyei Levéltár. 403 p. HU-ISBN 963 72 4304 6. /Adatok, források és tanulmányok a Nógrád Megyei Levéltárból, 16./ HU-ISSN 0138-1990. , /Rendi társadalom – polgári társadalom, 3./ HU-ISSN 2060-2332.
- SZAKÁLY: A Magyar Királyi Csendőrség az első központosított magyar közbiztonsági őrtestület. (17. ;) — SZAKÁLY Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség az első központosított magyar közbiztonsági őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, III.évf. (1993) 4.sz. 51-58.p. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által rendezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A dualista Magyarország rendvédelme.*” című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SZAKÁLY: A Magyar Királyi Csendőrség 1919-1941. (1995-*Rendvédelem-történeti Füzetek*) (17. ;) — SZAKÁLY Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség 1919-1941. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, V.évf. (1995) 6.sz. 122-129.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1994 októberében Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szer-

- vezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme*” című VI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SZAKÁLY: A magyar királyi csendőrség 1919-1941. (1995-Szivárvány) (17.:) — SZAKÁLY Sándor: A magyar királyi csendőrség 1919-1941. *Szivárvány: irodalmi, művészet és kritikai szemle*, XVI.évf. (1995) 1.sz. 136-147.p. HU-ISSN 0270-5508.
- SZAKÁLY: A Magyar Királyi Csendőrség 1881-1945. (2018) (17.:) — SZAKÁLY Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség 1881-1945. 85-96.p. In PARÁDI József et al. (szerk.): *Nyomozati utastítások a Magyar Királyi Csendőrség számára*. Budapest, 2018, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 401 p. HU-ISBN 978 615 80 3094 6. /A magyar rendvédelem-történet hagyatéka, 2./ HU-ISSN 2064-4728.
- SZIGETVÁRI (15.:) — SZIGETVÁRI Oszkár: A fővárosi rendőrség detektívtestülete 1885-1918. 133-162.p. In PARÁDI József et al. (szerk.): *Ünnepi parergák Ernyes Mihály 65. születésnapja tiszteletére*. Budapest, 2016, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 193 p. HU-ISBN 978 615 80 3091 5. A tanulmány korábbi változata 2016. október 28-án a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A katonailag szervezett fegyveres őrtestületek és a polgári fegyveres őrtestületek a XIX-XX. századi magyar állam határőrzésében*” című XXXI. konferenciáján hangzott el. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- CIKKEK**
- GERŐ (1905) (8.:) — GERŐ Gyula: *A magy. kir. honvéd- és csendőr tisztek nőszülési ügyei körüli eljárás*. Budapest, 1905³, Grill Károly cs. és kir. Udvari Könyvkereskedés. 126 p.

- GERŐ (1909) — GERŐ Gyula: *A Magyar Királyi Honvéd- és Csendőr Tisztek nősülési ügyei körül való eljárás.* Budapest, 1909⁴, Benkő Gyula m.kir. Udvari Könyvkereskedés. 125 p.
- MÓDOS (46.;) — MÓDOS Gergely: *Megfejtés. Csendőrségi Lapok*, XXI.évf. (1931) 1.sz. 25-27.p.
- MONORI (47.;) — MONORI Pál: *A bosszú szerepe.* 137-144.p In *Tanulságos nyomozások. Összeállítva a Csendőrségi Lapokban közölt cikkekből.* Budapest, 1941, Stephaneum Nyomda. IV.rész. 199 p. /Csendőrségi Lapok Könyvtára, 5./

ZSEBKÖNYVEK

- A Magyar Királyi Csendőrség zsebkönyve 1913.* (5.;) — *A Magyar Királyi Csendőrség Zsebkönyve 1913.* XXVII.évf. Budapest, 1913, Csendőrségi Lapok. 375 p.

SZABÁLYZATOK

- Nősülési szabályzat a Magyar Királyi Honvédség és a Magyar Királyi Csendőrség számára.* (1908) (8.;) — *Nősülési szabályzat a Magyar Királyi Honvédség és a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1908, Pallas. 26 p.
- Nősülési szabályzat a Magyar Királyi Honvédség és a Magyar Királyi Csendőrség számára. Vorschrift über die Heiraten im k.u.k. Heere vom Jahre 1907.* (8.;) — *Nősülési szabályzat a Magyar Királyi Honvédség és a Magyar Királyi Csendőrség számára. Vorschrift über die Heiraten im k.u.k. Heere vom Jahre 1907.* Budapest, 1908, Benkő Gyula csász. és kir. Udvari Könyvkereskedése. 82 p.
- Nősülési szabályzat a Magyar Királyi Honvédség és a Magyar Királyi Csendőrség számára.* (1913) (8.;) — *Nősülési szabályzat a Magyar Királyi Honvédség és a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1913, Pallas. 56 p.
- SZUT-1888. (52.;) — *Utasítások a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1888, 1898, Pesti Könyv-nyomda. 224 p.
- Utasítás a Magyar Királyi csendőrrészmesterek számára.* (3.;6.;7.;10.;11.;12.;13.;) — *Utasítás a Magyar Királyi csendőrrészmesterek számára.* Budapest, 1903, Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium szabályzatszerkesztő osztálya. 46 p.

- NYUT-1930 (42.;) — *Utasítás a Magyar Királyi Csendőrség nyomozóalakulatai számára.* (NYUT) Budapest, 1930, Pallas. 188 p.
- SZUT-1941. (52.;) — *Szervezeti és szolgálati utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1941, Stádium Sajtóvállalat. 411 p.

KÉZIRATOK

- NYESTE (21.;) — NYESTE Péter: *A bűnüldözési és a nemzetbiztonsági titkos információgyűjtés rendszerének specifikus sajátosságai, szektorális elvei.* Doktori disszertáció (NKE) Kézirat. Budapest, 2016. 310 p.

JOGSZABÁLYOK

- 1881/II.tc. (2.;) — 1881/II.tc. a csendőrség legénységi állományának kiegészítéséről.
- 1881/III.tc. (2.;39.;) — 1881/III.tc. a közbiztonsági szolgálat szervezéséről.
- 1881/XXI.tc. (2.;) — 1881/XXI.tc. a Budapest-fővárosi rendőrségről.
- 1882/X.tc. (40.;) — 1882/X.tc. a Magyar Királyi Csendőrség által a törvényhatósági joggal felruházott városok kül- és belterületén való teljesítendőkről.
- 1885/XI.tc. (9.;) — 1885/XI.tc. az állami tisztviselők, altisztek és szolgák nyugdíjazásáról.
- 1887/XX.tc. (9.;) — 1887/XX.tc. a hadsereg, haditengerészet, honvédség és népfőlkelés tiszti és legénységi özvegyeinek és árváinak ellátásáról.
- 1896/XXXIII.tc. (25.;41.;) — 1896/XXXIII.tc. a bűnvádi perrendtartásról.
- 1921/III.tc. (23.;) — 1921/III.tc. az állami és a társadalmi rend hatályosabb védelméről.
- 5 047/1919. (X. 1.) ME.r. (16.;) — 5 047/1919. (X. 1.) ME.r. a rendőrség államosításáról.
Magyarországi Rendeletek Tára, LIII.évf. (1919) I.füzet. 752-767.p.
- 71 464/1930. (1931. III. 2.) BM.r. (19.;) — 71 464/1930. (1931. III. 2.) BM.r. a csendőrségi nyomozó alakulatok felállítására és csendőr nyomozó utasítás kiadása.
Belügyi Közlöny, XXXVI.évf. (1931) 10.sz.

160.p.

1 690/1945. (V. 7.) — 1 690/1945. (V. 7.) ME.r. a csendőrség
ME.r. felosztásáról és az államrendőrség meg-
(51.:) szervezéséről.
Magyarországi Rendeletek Tára, LXXIX.évf.
(1945) I-VI. füzet 131-133.p.

Mellékletek jegyzéke:

I.sz. melléklet

A történelmi Magyarország csendőr járásőrmestereinek jegyzéke, nevük előtt a kerületek, amelyhez tartoztak.

II.sz. melléklet

A Magyar Királyi Csendőrség nyomozó szolgálatának szervezeti felépítése.

I.sz. melléklet

***A történelmi Magyarország csendőr járásőrmestereinek név-
jegyzéke, nevük előtt a kerületek, amelyhez tartoztak.***

Csendőr járásőrmesterek:

VII. Grósz Frigyes, VI. Babcsák István, VI. Hevesi Béla, IV. Baum József, III. Hayn János, III. Marschall Frigyes III. Somogyi Lajos, VII. Kaufmes Mihály, III. Fényes Bertalan, III. Viola Márton, II. Bene Lajos, V. Bauer Antal II. Németh József, VII. Halász Mihály, VII. Nagy Miklós, III. Nagy Mihály Lajos, VIII. Nagy Géza, II. Ehrmann Mátyás, V. Reckert János, VI. Szilva György, VI. Szócs Mihály, IV. Hollósi Ignác, VI. Kardos Géza János, VII. Szotyori Lajos, VI. Németh Dávid, I. Baczoni György, VIII. Vidi János, VI. Gábrriel Alajos, III. Daróczi Endre, I. Popiczka Kelemen, VII. Kibédi Sándor, VI. Bognár Jakab, VII. Illyés János, VII. Kovács Kornél, VII. Lőrinczi Ferencz, VI. Preidt Mihály, III. Barta Mór, III. Lepárt József, VII. Sipos János, I. Porumba József, V. Macsek István, III. Székely Hermann, VIII. Péter Lajos, IV. Holics Lajos, II. Kiefer Péter, VI. Tóth Ferencz II., VII. Kovács Albert, I. Tóth Imre, VI. Németh István I., IV. Garamszögi László, III. Pál

Péter, V. Rhein János, III. Zingai Gyula, VIII. Ballács József, VIII. Kállay Fülöp, V. Fazekas Lajos, I. Krecza László, II. Kovács Buna József, III. Hegedüs János, VIII. Keresztesi Mihály, III. Lamos Árpád, V. Juhász András, IV. Sárosi László, VIII. Schwarcz Mátyás, III. Navratill László, III. Szoboczkai József, V. Bakos Ferencz, II. Táborosi Sándor, II. Pap Miklós, VII. Kovács Bálint, IV. Tóth János, II. Oláh Mihály, IV. Kupecz G. Márton, VI. Ágoston József, VI. Baumholczer Dávid, IV. Kázmér Benjamin, III. Sztatki Pál, IV. Vankó Lajos, III. Schneider Gáspár, VIII. Schmidt Henrik, II. Rusz Lipót, IV. Ludányi József, VIII. Lénárt József, VII. Kozma Dénes, III. Unoka Pál, V. Tábornszky István, IV. Rác Péter, VI. Mészáros József, VIII. Ács Géza, IV. Szabó Ferencz, IV. Papp Antal, V. Pachmayer Róbert, IV. Miski Zsigmond, II. Brateán Ferencz, VI. Szekér József, IV. Nyusál Ambrus, VI. Jakab Máté, VI. Vlasits János, IV. Szabó Mihály, III. Matuz György, VIII. Marton Gyula, IV. Czuczor András, IV. Magyar László, IV. Ternai Miklós, IV. Bátor Ferencz, VIII. Láng Lajos, IV. Schreiner Ambrus, I. Jákó János, VII. Fekete György, I. Gombás Dániel, I. Tövissi György, VII. Kovács Gyula, I. Kósa Ignátz, VII. Patakfalvi Mihály, I. Vass István, I. Horváth József, VIII. Szabó Lajos I., VII. Németh Ferencz, VIII. Bleier Rezső, I. Mentő Ferencz, VII. Tamás Elek, II. Diósi Vazul, III.. Forró Sándor, VI. Berényi Dénes, VIII. Bereczki Sándor, II. Somogyi Antal I. ,V. Baller Miksa (v.i.sz.), IV. Marián Miklós, I. Győrffy András, VII. Bokor Jakab, I. Csiki Antal, I. Rancz Lajos, III. Fazekas Ferencz, VI. Mohácsi Ferencz, VI. Béres Ferencz, VI. Antalfi József, II. Szánthó József, II. Jeskó István, II. Despodt István, VI. Wolf Mózes, VIII. Boros Kálmán, VI. Baier József, VI. Szauner János, VI. Varga István I. ,II. Papp Lehel, VI. Nieszl István, VI. Németh Albert (V. i. sz.) ,II. Bakos András I., III. Biró József, II. Gál Lajos ,V. Hegyi Jakab, V. Zádori Mihály, II. Scherer Ede, VI. Sütő Jakab, VI. Nagy Lajos I., V. Rachel Pál, V. Paulik János, V. Banos György, V. Pekala Mihály, V. Szabó Lajos, VIII. Gargya Gergely, VI. Horváth József II. ,VI. Oláh Ferencz, VI. Tompek József, VI. Váradi Ferencz, V. Stock János, V. Erdőfi Ferencz, V. Fükő Pál, VII. Soós György, VI. Horváth József, I. II.

Burbach Jakab, II. Szócs Antal, I. Keresztesi György, III. Tóth József II. ,VIII. Zilles János, VI. Marton Gyula, V. Varga Dániel, VIII. Csordás Ferencz, III. Erdős Mihály, VI. Németh István IV., IV. Nemes Károly, VI. Horváth Ferencz I. ,II. Jeszenszky András, VIII. Anik János, II. Kicsi János, V. Grigely Antal, VIII. Kovács Ferencz, IV. Csengeri András, IV. Lénárd Sándor, V. Tóth György, I. Herlitska Venzel, V. Palatinusz János, V. Nagy Sándor, VI. Molnár Géza, II. Szűcs János I., III. Herbszt József, VIII. Gál Ignác, IV. Bencze János, IV. Illyés Mihály, IV. Simon Lajos, IV. Markstein Bertalan, V. Bongár János, V. Kollár Mihály, V. Ladiczky János, V. Radványi Mihály, IV. Csorba Alajos, IV. Kúrsmáros Mihály, IV. Istók Mihály, III. Fejes István, IV. Nagy Pál, VIII. Bodnár András, VII. Szabó József, IV. Varga Ferencz, VI. Ugray Lőrincz, V. Pálka János, III. Novák István, II. Ambrus Béla, I. Farkas János, IV. Barna Sándor, IV. Sarkadi N. Lajos, VI. Nagy István, VI. Albert János, II. Birtalan József, V. Hidegh József, V. Szélyes Mózes, V. Rom Mihály, VI. Miszlai István I., V. Juhász István I., II. Tamás András, I. Grósz Gusztáv, I. Bálint Fel'encz, I. Szolga Albert, IV. Virág András, I. Keresztes József, II. Kara Mihály, VIII. Máté Kálmán, VIII. Oláh János, VI. Hildecz János, VIII. Fajt Jakab, IV. Gööz József, III. Kecz Péter, VII. Nagy István (V.i.sz.), VII. Arus József, VI. Kajsza Ferencz, VIII. Varga János II., VII. Nagy József, II. Sipos Antal, V. Farkas József III. (V. i. sz.) ,VI. Jenei Károly, VI. Szabó János I. ,V. Kovács Sándor, VI. Somogyi István, I. Imre Dénes, I. Péter József, II. Walther Győző, VI. Kovács Sándor II., V. Pataki András, VI. Réti Salamon, VI. Vincze József, II. Kelemen Ferencz, IV. Széplaki János, VIII. Lőrincz István, VIII. Móra József ,V. Losonczi Márton, IV. Dolák M. József, III. Fehér Ignác, V. Sindler Imre, VI. Vincze János, V. Cséfa Géza, IV. Veiszer János, V. Modródszki Károly, VII. Bokor György, II. Ehleiter Ferencz, III. Bozsodi Zsigmond, II. Dénes István, III. Kiss József, II. Bardócz Salamon, VI. Németh István V. ,V. Balázs Pál, V. Hunyadi József, V. Baráth István, V. Szitál András L., V. Ravasz Ferencz ,V. Mészáros Márton, VI. Sámson László, IV. Papp Gergely (V. i. sz.), VI. Raffai Ferencz, III. Kupás Márton, IV. Tóth István,

IV. Sztrezensenyiczky L., III. Zalavári István, VI. Steiner Pál, IV. László János, III. Gálfi Illés, VII. Kacsó József, III. Deáky Ignác, II. Varga Gusztáv, II. Metzner Károly, VI. Magasi Antal, I. Nagy Sándor II. ,VII. Lőrincz István, V. Thurzó Vilmos, IV. Fodor Fülöp, V. Palóczi Mihály, VIII. Haris József, II. Bruckner Gyula, III. Cs. Tóth Sándor, VIII. Sípos Károly, V. Mezei Péter, VII. Horváth Sámuel, VIII. Szalay János, II. Palkó Sándor, VII. Vargyas Márton (V. i. sz.). ,II. Apáthy Domokos, V. Nagy István I. ,VIII. Gábosi Benjámin, VIII. Szigeti József ,VI. Fábos Mihály, VII. Harcsa Imre, V. Rosenthal Ignác, I. Dávid Ferencz, IV. Juhász Mihály, III. Pesti Ferencz, VII. Debreczi József, VIII. Zeke Lajos, II. Jakabos István, VIII. Pécsi Imre, VIII. Marosi József (V. i. sz.), IV. Kovács Mihály, VI. Horváth Ferencz II., I. Rác Miklós, VI. Mészáros János L., IV. Göndör György, VIII. Borsik Pál, VIII. Bajkó Jónás, VII. Elekes Mihály, VIII. Kiss József L., V. Nagy György, III. Kovács Mátyás, III. Dékány Bened., II. Boros Károly, VII. Sas Ignác, V. Vlád Szilárd, II. Simon Lajos, VIII. Horváth Mihály, III. Stolcz József, III. P. Tóth Imre, II. Kristel György, VI. Kiss József II. ,VII. Kénesi Gergely, VII. Bende Lajos, I. Mihály István, VII. Horváth Vincze, I. Bertalan Sándor, I. Kósza József, III. Gömöri Mátyás, IV. Zambó Pál, V. Szabó Gábor, VI. Katona László, IV. Szalai Sándor I., VIII. Durkó Gábor, VIII. Szakonyi Dániel, I. Benedek Péter, III. Szurgyi Ferencz, I. Lőrincz István, VII. Bajka Sándor, III. Zillich Pál, VI. Nagy Ferencz, II. Ilyés István, III. Horváth F. I., V. Stadler József, I. Ferencz András, VIII. Rössler Ede, I. Kertész Ignác, II. Báthori János, V. Éliás Ferencz, VII. Koncsag János, VIII. Szabó Ferencz, VIII. Lázár Kálmán, VII. Bogdán István, VIII. Csicsai János, VII. Vida Albert, III. Szentkereszti Gy., VII. Rác Károly, III. Vajda Gyula, VII. Gáspár János I, II. Soós Imre, V. Kalina János, II. Szudal Marin, VIII. Győrei István, VII. Czifra János L ,IV. Barth Károly, II. Onet Károly, VIII. Jankó Mór, VIII. Asztalos Sándor, IV. Scbnobel István, V. Kléga Pál, II. Nyiri Sándor, IV. Fodor Imre, I. Hulpuj György, VI. Perényi György, VI. Gálos János, IV. Volf János, VIII. Mojsza György, II. Szabó István, I Bartha Ferencz, I. Antal Imre, III. Házy János, V.

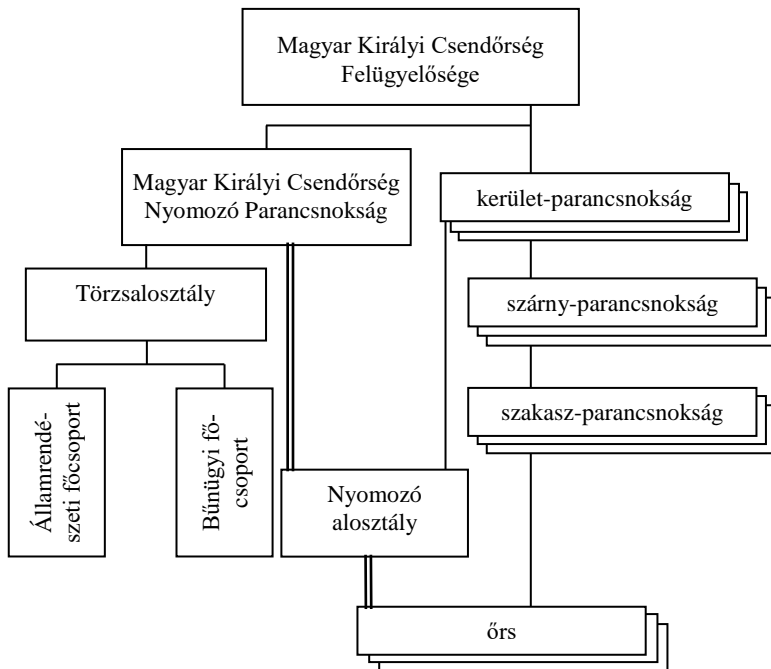
Kázmér Ferenoz, I. Csomafái László, V. Kinn János, II. Kerekes Sándor, III. Polgár György, VIII. Szalinka Pál, II. Hegyi József, VII. Szöcs Tivadar, VI. Tremmel János, V. Csölle András, IV. Vandra Károly, I. Bordos Ferencz, IV. Sebestyén Sándor, VI. Baranyi András, V. Pétervári István, I. Medgyéstalvi József, VII. Antal Lajos

Csendőr járásörmester jelöltek: II. Szilágyi János őrm., I. Magyarosi Imre őrm., I. Orovitz Imre, VI. Patkó János, I. Gyümölcsös J., III. Simon József, VII. Bardócz Áron, VII. Biró János, VII. Bartók Fer., VII. Erős Antal, III. Gyói László, VIII. Ágoston János, IV. Bráth Dezső, IV. Ligacs István, IV. Majercsik István, III. Járdánházi G., II. Kissimon M., VII. Szalai István, VII. Nagy Pál, VII. Kacsó János, VII. Zölde Mihály, II. Komlósi Károly, VIII. Gyarmati Károly, IV. Tóth Dániel, V. Varga István, VI. Réti József, VIII. Törő Sándor, IV. Bohula Péter, IV. Kovács György, II. Antalli Ján., I. Nagy Imre, VIII. Horváth J. II., III. Hatala Mihály, VI. Kapronczai Pál, I. Kiss János I., VII. Kovács Fer. II., IV. Horvátu Mih., V. Berkes József, IV. Hunyadi János őrm., VIII. Vigvári Imre, IV. Fehér Márton, VIII. Steiner Ottó, I. Török Imre, VI. Pálmai Ant., II. Réti János, VII. Hunyadi Istv., I. Gál Sándor I., VII. Huber János, VII. Ádám József, VI. Kumi József, III. Gémes Márton, VI. Rendesi János, VI. Pap István, V. Borisz István, II. Marosi Ferencz, II. Kiss Sándor I., VII. Albert János, VII. Boér Miklós, VII. Illyés János II., VI. Könye Gábor, VI. Barasics Kálm., II. Farkas János őrm., VII. Tompa Fer., VIII. Eszényi Lajos, VII. Ambrus Péter, III. Varga Istv. I., VI. Németh Istv. VI., I. Orbán Elek, VI. Novák István, VII. Horváth Istv. II., VII. Komanics Ján., II. Lukács Fer., IV. László Antal, II. Fillmann Laj., VII. Lukács János, IV. Oberbüchler F., III. Farkas Józ. II., VII. Moré Ágoston, III. Szalai Pál, VI. Soós Gyula, I. Campeán Gy., I. Simon András, V. Pál István

Forrás ! *A Magyar Királyi Csendőrség zsebkönyve. XXVII. évf. (1913). A magyar királyi és a m. k. horváth-szlavon csendőrség cím- és névtára 54-62. p.*

II.sz. melléklet

**A Magyar Királyi Csendőrség
nyomozó szolgálatának szervezeti felépítése.**



Jelmagyarázat: _____ = alá-, fölérendeltségi viszony
 ===== = szakmai felügyelet

Forrás ! SELLYEY Vilmos: *A csendőr nyomozó alakulatok szervezete és szolgálata.* 421-426.p. In MÁRTONFFY Károly (szerk.): *A mai magyar közigazgatás.* Budapest, 1936, Állami Nyomda. 850.p. /A korszerű közszolgálat útja, 2./